

Xan

Xan vai coller leña ó monte,
Xan vai a compoñer cestos,
Xan vai a poda-las viñas,
Xan vai a apaña-lo esterco,
e leva o fol ó muíño,
e trai o estrume ó cortello,
e vai á fonte por augua,
e vai á misa cos nenos,
e fái o leite i o caldo...
Xan, en fin, é un Xan compreto,
desos que a cada muller
lle conviña un polo menos.
Pero cando un busca un Xan,
casi sempre atopa un Pedro.

Pepa, a fortunada Pepa,
muller do Xan que sabemos,
mentras seu home traballa,
ela lava os pés no rego,
cátalle as pulgas ó gato,
peitea os longos cabelos,
bóttalles millo ás galiñas,
marmura co irmán do crego,
mira se hai ovos no niño,
bota un ollo ós mazanceiros,
e lambe a nata do leite,
e si pode bota un neto

ca comadre, que agachado
traillo en baixo do mantelo.
E cando Xan pola noite
chega cansado e famento,
ela xa o espera antre as mantas,
e ó velo entrar dille quedo:
-Por Díos non barulles moito...
que me estou mesmo morrendo.
-¿Pois que tes, ña mulleriña?
-¿Que hei de ter? Deita eses
nenos,
que esta madre roe en min
cal roe un can nun codelo,
i ó cabo ha de dar comigo
nos terrós do simiterio...
-Pois, ña Pepa, toma un trago
de resolio que aquí teño,
e durme, ña mulleriña,
mentras os meniños deito.

De bágoas se enchen os ollos,
de Xan ó ver tales feitos;
mas non temás, que antre mil,
n'hai máis que un anxo antre
os demos,
n'hai máis que un atormentado
antre mil que dan tormentos.

Rosalía de Castro
"Follas Novas", 1880

O poema leva o título de "Xan". Cando se di dun home que é un Xan, que se está a dicir? Contrastade as vosas impresións previas coa definición do dicionario. Tendo en conta esta definición, volve a reler o poema e comentade aqueles aspectos que nos fan ver que o protagonista é un Xan.

Paréceche xusto o reparto de tarefas que teñen entre eles Xan e Pepa? Por que? Como coidas que se pode sentir o Xan? E a Pepa, que opinades dela?

Cal pensades que é a intención de Rosalía ao escribir este poema? Busca os versos nos que a autora "toma posición" coa condición da muller da súa época. Investiga que estaba a acontecer a finais do século XIX, a época na que se escribe este poema, coa loita das mulleres a prol dos seus dereitos, e reflexionade por que motivo, sendo a condición das mulleres moi semellante ao longo da historia, este poema -ou outros como este- non foron escritos antes.

Como credes que é un Pedro, segundo a alusión no poema? ¿Pensades que unicamente é posible para os homes ser un Xan ou un Pedro nas súas relacións coas mulleres?

Facede a listaxe de todas as actividades, de labores ou de lecer, que aparecen no poema, e repartídeas entre o Xan e a Pepa, de tal xeito que o reparto sexa equitativo e non sexista. ¿Pensas que hoxe en día xa se reparten as cousas deste xeito, ou "algo queda" do que denuncia o poema?

O poema ilustra unha das ferramentas máis poderosas que temos para detectar o sexismo: darlle a volta ao reparto de roles entre sexos e ver se aínda seguimos a opinar o mesmo da situación que queremos analizar. Pensade en situacións nas que poidades aplicar esta metodoloxía e acostumádevos a usala sempre!

X A N E I R O

Porque hai unha historia que non está na historia e que só se pode rescatar escoitando o murmuro das mulleres

Rosa Montero

L	M	Me	X	V	S	D
	1	2	3	4	5	6
	1996 Donna Haraway, bióloga e filósofa feminista publica "Ciencia, Cyborgs e Mulleres"	2003 Pasamento de Monique Wittig, escritora e teórica feminista francesa	1972 Falece Elisabeth Schiemann, xenetista e botánica que se opuxo ao nazismo	1990 Sae por 1º ano a Axenda Feminista Galega, que edita Mulleres Nacionalistas Galegas	1902 Nace en Viveiro Maruxa Mallo, pintora surrealista autora de "Sorpresa do trigo"	1991 Cristina Fdz. Piñeiro, primeira muller árbitra de balonmán, ascende á categoría internacional
7	8	9	10	11	12	13
1355 Inés de Castro executada en Portugal por razón de Estado. Reinará despois de morta	As nenas vítimas do infanticidio. En Asia "faltan" 100 millóns de nenas	1999 Nace como muller Laura Bugallo, presidenta de Trans-Galiza. Primeira transexual legalmente recoñecida en Galiza	1983 Publicase o 1º número de ANDAINA, revista galega de pensamento feminista	1980 Finou Celia Sánchez Manduley, figura mítica da revolución cubana	1976 Falece Agatha Christie, escritora inglesa de novelas de suspense	1916 No Iucatán, México, iníciase o I Congreso Feminista Nacional
14	15	16	17	18	19	20
1918 A Asemblea Nal. Francesa proclama a igualdade ante a lei excluindo ás mulleres	1919 Morre Rosa Luxemburgo, revolucionaria, fundadora do Partido Comunista Alemán	1932 Nace Dian Fossey, zoóloga especializada en gorilas	1911, Nace en Cambados Nieves Fariza Alonso, Mestre e laboralista coñecida como "A Pasionaria Blanca".	1937 É fusilada no Castelo de San Felipe Amada García, muggedesa militante do PCE	1966 Indira Gandhi é elixida Primeira Ministra da India	1758 Nace Marie-Anne Paulze (Mme. Lavoisier), "nai" da química moderna
21	22	23	24	25	26	27
1790 A Asemblea Nal. Francesa proclama a igualdade ante a lei excluindo ás mulleres	1952 Nace Amparo Cano García. Catedrática de bioquímica e investigadora en cancro	1622 María Soliño é sentenciada a morte por meiga, en Cangas do Morrazo	1889 Nace Marjory Stephenson, investigadora do metabolismo bacteriano	1882 Nace Virginia Wolf, escritora inglesa e feminista. "A Room of One's Own"	Margarida Ledo, Patricia Ferreira, Iciar Bollain, Isabel Coixet, G.Querejeta... cineastas	Tereixa Navaza, C.Sarmiento, Lola Álvarez, Montse Boix, e máis xornalistas comprometidas
28	29	30	31			
1873 Nace a escritora Colette. Parte da súa obra publicouse co nome do seu marido	1997 Lotta Kronlidy inutiliza compoñentes armamentísticos dunha fábrica inglesa	1901 Nace Jimena Menéndez Pidal, mestra defensora da coeducación	1820 Nace Concepción Arenal, escritora galega, xornalista e experta en Dereito			